

Oostdorp, woningbouwcomplex 7/8

Adres	Bloemluststraat 81-89 Bothaplein 1-13 Bothastraat 2-6 Herman Costerstraat 19 Hallekensstraat 11-19 Hallekensstraat 16-26 Dr. Leydsstraat 9-21 Dr. Mansveltkade 22-40 Dr. Mansveltkade 42-48
Postcode	2242 VL, 2242 XB, 2242 XD, 2242 XL, 2242 VA, 2242 VC, 2242 VH, 2242 XN, 2242 XP
Kadastraal nummer	Bloemluststraat 81-89: B 11856 Bothaplein 1-13: B 8581 Bothastraat 2: B 11870 Bothastraat 4: B 11869 Bothastraat 6: B 11868 Herman Costerstraat 19: B 11857 Hallekensstraat 11-19: B 8581 Hallekensstraat 16-26: B 8591 Dr. Leydsstraat 9-21: B 8591 Dr. Mansveltkade 22: B 11867 Dr. Mansveltkade 24: B 11866 Dr. Mansveltkade 26: B 11865 Dr. Mansveltkade 28: B 11864 Dr. Mansveltkade 30: B 11863 Dr. Mansveltkade 32: B 11862 Dr. Mansveltkade 34: B 11861 Dr. Mansveltkade 36: B 11860 Dr. Mansveltkade 38: B 11859 Dr. Mansveltkade 40: B 11858 Dr. Mansveltkade 42: B 11855 Dr. Mansveltkade 44: B 11854 Dr. Mansveltkade 46: B 11853 Dr. Mansveltkade 48: B 11852
Naam	Oostdorp Complex 7/8
Beschermd gezicht	Nee
Aantal onderdelen behorend tot het beschermd monument	Diverse woningbouwblokken, zie adreslijst
Benoeming onderdelen complex	Zie omvang bescherming en adreslijst

Oorspronkelijke functie	Wonen; bergingen
Datering/Bouwjaar	1938

Omvang bescherming

De bescherming betreft de onder 'adres' genoemde WONINGBOUWBLOKKEN, hierna te noemen OOSTDORP COMPLEX 7/8 met inbegrip van de BERGING bij Herman Costerstraat 19 en Dr. Mansveltkade 48, de BERGINGEN achter Bothastraat 2-6 en achter Dr. Mansveltkade 22-40 en gemetselde onderdelen zoals MUURTJES en POORTJES tussen de woningbouwblokken.

De behoudenswaardige karakteristieken zijn per woningbouwblok onder het kopje 'architectonische beschrijving' beschreven.

Het interieur maakt wat betreft de oorspronkelijke structuur, indien aanwezig en de constructieve onderdelen onderdeel uit van de bescherming.

Inleiding

Het in de wijk Oostdorp gelegen woningbouwcomplex Oostdorp Complex 7/8 bestaat uit een groot aantal verschillende woningbouwblokken met bergingen die in 1938 voor de Bloemluststraat, Bothaplein, Bothastraat, Herman Costerstraat, Hallekensstraat, Dr. Leydsstraat en Dr. Mansveltkade werden ontworpen door het architectenbureau Granpré Molière, Verhagen & Kok in opdracht van de Wassenaarsche Bouwvereniging. Onder de woningen bevinden zich 14 woningen voor grote gezinnen.

In 1986 vond een renovatie plaats van alle woningen van complex 7/8, waarbij aan de achterzijde een aanbouw werd gerealiseerd. De éénlaagse uitbouw aan de achterzijde met toilet en berging werd hierbij vervangen door een éénlaagse uitbouw met plat dak over de gehele breedte van de woning. De uitvoering was in handen van Associated Consulting Engineers bv te Delft.

Architectuurgeschiedenis Oostdorp

In 1912 werd op initiatief van burgemeester jhr. B.Ph.S.A. Storm van 's Gravesande de Wassenaarsche Bouwvereniging opgericht. Deze vereniging was de eerste woningbouwvereniging van Wassenaar; in 1919 volgde de Woningbouwvereniging St. Willibrordus, opgericht door de r.-k. Volksbond. Onder de bestuursleden van de Wassenaarsche Bouwvereniging van het eerste uur bevonden zich de architecten A. Broese van Groenou (secretaris) en J.Th. Wouters (vicevoorzitter). De noodzaak voor de bouw van goedkope, maar goede woningen werd acuut door de ontwikkeling van de villaparken op de voormalige buitenplaatsen. Voor de bouwvakkers en bedienend personeel was huisvesting nodig, maar ook voor de tuinknechts en schippers/werklieden van de bollenvelden, de haven en de gasfabriek. De Vereniging kon al snel bij elkaar circa 7 hectare grond aankopen van kwekers ten noordwesten van de Oostdorperweg, waaronder de gronden genaamd De Hallekens.

In 1913 ontwierp Broese van Groenou (1880-1961) een plan voor 49 arbeiderswoningen met twee winkels inclusief een poortgebouw aan de Oostdorperweg/Rozensteinstraat/Hallekensstraat/Bloemluststraat (complex 1). In zijn ontwerp liet Broese van Groenou zich inspireren door de Engelse cottagestijl. In het centraal gelegen poortgebouw bevindt zich een keramisch tableau van de fabrikant W.C. Brouwer uit Leiderdorp met de tekst 'Wassenaarsche Bouwvereniging' en 'anno 1914' en een afbeelding van een landarbeider. In dit poortgebouw was een verenigingslokaal gesitueerd waarin vergaderd kon worden. Later werd dit lokaal ook gebruikt als naaiatelier en kinderbibliotheek. In het poortgebouw werd in 1915 een woning omgebouwd tot

volksbadhuis, omdat de eerste huizen geen douche of badkamer hadden. Dit badhuis had vier 'stortbaden' (douches) en twee 'kuipbaden'. Het badhuis was ook bedoeld voor de in het dorp gedetacheerde militairen. Dit badhuis werd in 1935 vervangen door een nieuw badhuis aan het Havenplein.

Aan de Oostdorperweg werd wonen gecombineerd met detailhandel en werd het bouwblok uitgerust met twee winkels op de hoeken, namelijk op huisnummers 49 en 57.

Het eerste project, complex 1, werd in 1915 opgeleverd. Het project trok algemene belangstelling en werd gepubliceerd in 'Arbeiderswoningen in Nederland' van Berlage, Wils en Keppler uit 1921. Broese van Groenou ontwierp ook het tweede complex aan de Rozensteinstraat in 1918. Voor de bouw van het derde complex in 1924 aan de Bloemluststraat, Schulpplein en Schulpstraat werd Broese van Groenou niet gevraagd, omdat er bezuinigd moest worden op de bouwkosten. De gemeentelijke architecten Beijersbergen en Bontenbal ontwierpen de woningen, waarna aannemer L. Vingerling ze bouwde.

Het vierde complex uit 1929, aan de Bloemluststraat, Schulpplein, Paul Krugerstraat, Herman Costerstraat en Schulpstraat/Hallekensstraat werd ontworpen door het architectenbureau Granpré Molière, Verhagen & Kok. Behalve de woningbouwblokken met winkels en garages werd in deze periode ook een nieuwe, vrijstaande opzichterswoning met kantoortje gebouwd op Hallekensstraat 28, eveneens naar ontwerp van Granpré Molière. Dit bureau had ruime ervaring in de bouw van arbeiderswoningen in een tuindorpgedachte, zoals voor Vreewijk te Rotterdam in 1915. Het dorpse en groene karakter dat de Vereniging voor ogen had, sloot goed aan bij de ideeën van architect en later Delftse hoogleraar M.J. Granpré Molière (1883-1972), die in Traditionele stijl bouwde. Granpré Molière gaf Oostdorp een tuindorp-achtig karakter. Een tuindorp kenmerkt zich door lage eengezinswoningen met een voor- en een achtertuin en een omgeving met veel groen. Het ontbreken van stedelijk vertier zoals kroegen, en de sterke nadruk op de gezinswoning als kern van het leven, passen in de tuindorp-filosofie en moesten bijdragen aan de vorming van een fatsoenlijk, burgerlijk karakter. De grote tuinen waren bedoeld voor voedselproductie, niet als siertuin, om zo veel mogelijk zelfvoorzienend te kunnen zijn. Traditioneel werden in dit soort wijken ook varkens in de achtertuinen gehouden. Bij enkele woningbouwblokken hebben de hoekpanden een winkel op de begane grond.

Het vijfde project in Oostdorp was het tweede van Granpré Molière en werd in 1931 gerealiseerd. Er verrezen woningbouwblokken aan het Bothaplein, de Paul Krugerstraat, de Bloemluststraat, de Rozensteinstraat en aan de Dr. Leydstraat. Ook werden twee woningen aan de Schulpstraat gerealiseerd. Bovendien ontwierp Granpré Molière de bergingen en een kinderspeelplaats. In 1932 kreeg de wijk zijn enige sociaal-culturele gebouw: de school op de hoek St.

WillibrordusstraatZonneveldweg-Broekweg van architect J.Th. Wouters.

In 1936 ontwierp het bureau van Granpré Molière 17 woningen voor ouderen aan de Bothastraat en de Chr. de Wetstraat, complex 6.

Fase zeven en acht uit 1938 betroffen 57 woningen, waaronder 14 voor grote gezinnen, eveneens van het bureau van Granpré Molière. Dit project voltooide de werkzaamheden van de Wassenaarsche Bouwvereniging in Oostdorp.

Inmiddels was het noordelijke deel van de wijk bebouwd door de r.-k. Woningbouwvereniging St.

Willibrordus die in 1920 woningen liet ontwerpen door H. Groenewegen, aan de Rozensteinstraat, St.-Willibrordusstraat, Kasstraat en Broekweg (complex 9). In dit deel van de wijk, eveneens aan de Kasstraat, verrees ook in 1917 de N.V. Eerste Wassenaarsche Wasscherij. Dit bedrijf werd in 1941 een kunstbrons en metaalgieterij, die in 1960 haar deuren sloot. Kort daarna werd de fabriek gesloopt. Op de plaats van de fabriek werd in 1964 door negen jonge bouwvakkers onder leiding van aannemer C.N.J. Looijestein negen woningen gebouwd, bekend als de 'eerste Wassenaarse vrijetijdsbouw', en geadresseerd Dr. Mansveltkade 48a-48e en Kasstraat 1, 1a-1c (complex 14). In 1941 werd naar ontwerp van P.W.M. van der Klaauw aan de St.-Willibrordusstraat en de Pieter Maritzstraat in opdracht van St.-Willibrordus complex 10 gebouwd.

Aan de Kasstraat en de Broekweg werd in 1947 een project gerealiseerd onder leiding van architect W.C. Wouters (complex 11). In 1954 werden de woningen van de Woningbouwvereniging St. Willibrordus langs de Zonneveldweg en het noordelijke deel van de Dr. Mansveltkade naar tekeningen van architect C.M. van Moorsel gebouwd (complex 12). In 1960 volgden de laatste woningbouwblokken van St.-Willibrordus aan de Broekweg 6-2 en St.-Willibrordusstraat 7-13 (complex 13) van architect prof. ir. J.H. Froger.

Over de architect: architectenbureau Granpré Molière, Verhagen & Kok

Marinus Jan Granpré Molière (Oudenbosch 1883 - Wassenaar 1972) startte zijn carrière bij onder meer de Dienst Gemeentewerken van Rotterdam en rijksbouwmeester C.H. Peters. In 1916 richtte hij zijn eigen bureau op met P. Verhagen, waarbij A.J.Th. Kok zich in 1919 aansloot. Het toonaangevende architectenbureau Granpré Molière, Verhagen en Kok uit Rotterdam hield zich ook bezig met volkshuisvestingvraagstukken en maakte vele stedenbouwkundige (wederopbouw)plannen voor steden, dorpen en uitbreidingswijken. In 1916 startte het nieuwe bureau met het ontwerp van tuindorp Vreewijk te Rotterdam. In de periode van 1928 tot 1938 ontwierp het bureau woningbouw voor de Wassenaarsche Bouwvereniging in Oostdorp en Kerkehout. Het bureau verwierf ook enkele opdrachten voor vrijstaande woonhuizen in Wassenaar, zoals aan de Jagerslaan 11 in 1920 en Prins Frederiklaan 22 in 1922.

Granpré Molière was een invloedrijke architect, stedenbouwer en theoreticus. Hij was van 1924 tot 1953 hoogleraar van de afdeling Bouwkunde aan de TU Delft en heeft vanuit deze positie dertig jaar lang een grote invloed gehad op de vorming van nieuwe architecten. Hij was de spil van de bouwstijl bekend als de Delftse School, die genoemd is naar de school die Granpré Molière in Delft maakte met zijn architectuuropvattingen. Het tijdvak van de Delftse School loopt dan ook parallel met het hoogleraarschap van architect Granpré Molière aan de TU te Delft. Delftse Schoolarchitectuur is een substrooming van het Traditionalisme, waaronder ook de Bossche School valt. De stijl kenmerkt zich door traditionalistische vormgeving en materiaalgebruik en toepassing van klassieke en inheemse elementen. Plattelandsbouw vormt een belangrijke inspiratiebron. Deze bouwstijl is voor iedereen herkenbaar als 'Hollands' en refereert aan traditionele waarden. Het zadeldak speelt hierin een hoofdrol, als typisch Hollands dak, maar ook de voorkeur voor Hollandse pannen en metselverbanden uit de Middeleeuwen, zoals kettingverband, passen in deze bouwtraditie.

Stedenbouwkundige aspecten

De wijk Oostdorp wordt begrensd door de Oostdorperweg, Zonneveldweg, Dr. Mansveltkade en de Van Zuylen van Nijveltstraat. Dit in oorsprong agrarische gebied heeft zich vanaf 1912 ontwikkeld tot een homogene woonwijk met overwegend sociale woningbouw en één school. Oostdorp bestond voor de komst van de woningbouw uit een gebied, dat gebruikt werd voor kleinschalige akkerbouw, voornamelijk warmoeserij (groenteteelt). Daarnaast waren er volkstuinten en was er kruiden-, rozen- en bollenteelt. De straatnamen in het als eerste bebouwde deel van Oostdorp (complex 1) verwijzen naar de geschiedenis van Oostdorp, namelijk naar de gronden de Hallekens en naar twee boerderijen, namelijk Bloemlust, van welke de eigenaar, de bloembollenkweker Johannes Ruygrok grond ter beschikking stelde (de boerderij is nog steeds aanwezig op Oostdorperweg 27-29) en boerderij Rozenstein (gelegen op Hoge Klei 1). De straatnamen van de later aangelegde straten, naar ontwerp van Granpré Molière, hebben namen die verwijzen naar Zuid-Afrikaanse kopstukken en hebben geen relatie met de geschiedenis van de plek.

Het stedenbouwkundige plan voor Oostdorp is gebaseerd op de bij aanvang van de ontwikkeling bestaande verkavelingsrichting van sloten, wegen en windsingels en is in fasen tot stand gekomen. De complexen Oostdorp 4, 5, 6, 7 en 8 zijn waarschijnlijk naar stedenbouwkundig plan van architectenbureau Granpré Molière, Verhagen en Kok tot stand gekomen en dit plan is met rijtjeswoningen, gelegen aan pleinen en plantsoenen in combinatie met buurtwinkels en met veel aandacht voor openbaar groen, typerend voor het oeuvre van het bureau.

Oostdorp is een wijk met een groot homogeen karakter. Dit komt niet alleen door de structureel planmatige opzet door de bouw van woningbouwcomplexen, overwegend uitgevoerd door twee woningbouwstichtingen, maar ook door de structurele keuze voor laagbouw met overwegend zadeldaken met de nok evenwijdig aan de straat – dit is ook het geval bij woningbouwblokken die niet door de woningbouwverenigingen zijn gebouwd. De vrijwel consequente keuze voor materialen, zoals rode pannen als dakbedekking, draagt bij aan de homogene uitstraling van het Oostdorp. Het buurtkarakter wordt benadrukt door de groene plantsoenen, voortuintjes en binnenterreinen met relatief grote achtertuinen, volkstuinten en een speelplaats. De (straat)profielen met voortuin – stoep – straat (– plantsoen – straat) – stoep zijn eveneens bepalend voor het karakter van de openbare ruimte.

Complex 7/8 bestaat uit twee deelcomplexen: deel 1 ligt aan de Dr. Mansveltkade, met twee blokken haaks daarop aan de Bothastraat en Bloemluststraat. Het bestaat uit twee blokken aan de kade, waaronder de 14 woningen voor grote gezinnen en twee bouwblokken aan de Bothastraat en de Bloemluststraat. Deel 2 bestaat uit twee bouwblokken die op de hoek Bothaplein-Hallekensstraat liggen en twee bouwblokken die op de hoek Hallekensstraat-Dr. Leydstraat liggen. Omdat de straten gerend zijn aangelegd liggen de bouwblokken niet geheel haaks ten opzichte van elkaar.

Tussen de bouwblokken bevinden zich doorgangen naar de achtertuinen ('achterom') en binnenterreinen, gemarkeerd door gemetselde poortjes. Het binnenterrein achter de woningen aan de Dr. Mansveltkade en Bothastraat is ingericht als speelplaats. De speelplaats dateert van de plannen uit 1931, maar bij de bouw van complex 7/8 is de speelplaats iets gewijzigd in vorm. De binnenterreinen achter de overige blokken (deel 2) zijn grotendeels in gebruik als volkstuinten. De

woningen hebben ondiepe voortuinen, dan wel een gemeenschappelijk plantsoen of groenstrook. De voortuinen worden door lage, overwegend groene erfafscheidingen van de straat en/of elkaar gescheiden. Dit zijn van oorsprong ligusterhagen; deze waren door het architectenbureau al op de situatietekeningen van het ontwerp aangegeven en behoren als zodanig tot het oorspronkelijke ontwerp. In dit complex zijn er vele hagen behouden. De woningen hebben relatief grote achtererven en achterin de tuinen staan doorgaans bergingen in bescheiden formaat. De bergingen bij Herman Costerstraat 19 (op de hoek met de dr. Mansveltkade) en bij Dr. Mansveltkade 48 zijn het meest beeldbepalend gelegen.

Architectonische beschrijving Bloemluststraat 81 t/m 89

Inleiding

Bloemluststraat 81 t/m 89 is een bouwblok van vijf woningen.

Behalve de renovatie uit 1986 van het gehele complex vonden kleine wijzigingen aan individuele woningen plaats.

Beschrijving (type A en hoekpand 89 A variant)

De woningbouwblokken zijn in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken en bestaan uit één bouwlaag met zadeldak. De zadeldaken zijn gedekt met rode (verbeterde) Hollandse pannen en er zijn gemetselde schoorstenen. De daken zijn afgewerkt met houten lijsten en zinken kraalranden rond de bakgoten, die rusten op houten klossen.

In de voorgevels is de oorspronkelijke indeling, met de afwisseling van langgerekte toiletraampjes, deuren en vensters behouden. Deuren zijn deels in stijl vernieuwd; kozijnen en ramen inclusief roedenverdeling zijn deels behouden. De dakkapellen aan de voorzijde zijn vernieuwd en verbreed. De hoekwoning op nummer 89 is lager en ondieper en een variantwoning van het type zoals Dr. Leydstraat 21.

De huisnummers zijn uniform in zwarte verf op een geschilderd wit vlak aangebracht.

Architectonische beschrijving Dr. Mansveltkade 22 t/m 40 en 42 t/m 48 en Herman Costerstraat 19

Inleiding

Dr. Mansveltkade 22 t/m 40 en 42 t/m 48 bestaat uit een blok van twaalf woningen van nummer 22 t/m 40 en Herman Costerstraat 19 voor grote gezinnen en een blok van vier kleinere woningen (42 t/m 48). De bergingen zijn bij de bescherming betrokken. Het type, 'woningen voor grote gezinnen', komt vooral tot uitdrukking in de breedte van de woningen, de hogere daknokken en de al in oorsprong aanwezige grotere dakkapellen.

Behalve de renovatie uit 1986 van het gehele complex vonden kleine wijzigingen aan individuele woningen plaats.

Beschrijving Dr. Mansveltkade 22 t/m 40 en Herman Costerstraat 19 (type D en variant, woningen voor grote gezinnen)

De woningbouwblokken zijn in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken en bestaan uit één bouwlaag met zadeldak. De zadeldaken zijn gedekt met rode (verbeterde) Hollandse pannen en er zijn gemetselde schoorstenen op het achterdakvlak. De daken hebben overstekken en eindpannen en zijn afgewerkt met houten lijsten en zinken kraalranden rond de bakgoten, afgetimmerd met vellingdelen. In het dakvlak bevinden zich dakkapellen van oorspronkelijke grootte: zes ramen breed. De ramen waarin zich slechts één laag geplaatste roede bevindt, hebben de oorspronkelijke indeling.

In de voorgevels is de oorspronkelijke indeling behouden, net als de houten deuren en ramen. Boven de vensters is een doorlopende waterlijst in grèstegels aangebracht. Ook de lekdorpels zijn in grès.

De hoekwoning Herman Costerstraat 19 is een variantwoning met de entree in de linkerzijgevel en een lager volume op deze hoek.

De huisnummers zijn uniform in zwarte verf op een geschilderd wit vlak aangebracht.

Het blok heeft een hoge mate van gaafheid.

Beschrijving Dr. Mansveltkade 42 t/m 48 (type A)

De woningbouwblokken zijn in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken en bestaan uit één bouwlaag met zadeldak. De achtergevels zijn hoger opgemetseld dan de voorgevels. De zadeldaken zijn gedekt met rode (verbeterde) Hollandse pannen en er zijn gemetselde schoorstenen op het achterdakvlak. De daken hebben overstekken en eindpannen en zijn afgewerkt met houten lijsten en zinken kraalranden rond de bakgoten, die rusten op houten klossen.

In de voorgevels is de oorspronkelijke indeling, met de afwisseling van langgerekte toiletraampjes, deuren en vensters behouden. Deuren zijn in stijl vernieuwd; kozijnen en ramen inclusief roedenverdeling en liggend bovenlicht boven de voordeuren zijn behouden. De dakkapellen aan de voorzijde zijn vernieuwd en verbreed.

De huisnummers zijn uniform in zwarte verf op een geschilderd wit vlak aangebracht.

Beschrijving Dr. Mansveltkade bij 48 (berging)

Aan de linkerkant van nummer 48 bevindt zich een berging, die via een poortje met de woning is verbonden. De berging is vanuit een vierkante plattegrond in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken. Het tentdak is gedekt met rode oud-Hollandse pannen. Detaillering van de houten gootlijsten met zinken kraalranden is zoals elders. In de voorgevel bevindt zich een rond venster met houten, tweedelig raam.

Beschrijving Herman Costerstraat bij 19 (berging)

In de achtertuin van Herman Costerstraat 19, aan het achterpad tussen deze tuin en de woningen aan de Herman Costerstraat 17 en lager, bevindt zich een berging. De berging is vanuit een vierkante plattegrond in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken. Het tentdak is gedekt met rode oud-Hollandse pannen. Detaillering van de houten gootlijsten met

zinken kraalranden is zoals elders. In de voorgevel (straatzijde) bevindt zich een rond venster met houten, tweedelig raam.

Beschrijving bergingen achter Dr. Mansveltkade 22-40

In de achtertuinten van de woningen, op de erfsgrens, staat per twee woningen een berging. De bergingen zijn in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken. Ze hebben zadeldaken, gedekt met rode (verbeterde) Hollandse pannen en voorzien van overstek met eindpannen.

Architectonische beschrijving Bothastraat 2 t/m 6

Inleiding

Bothastraat 2 t/m 6 bestaat uit drie woningen, oorspronkelijk bedoeld voor grote gezinnen. Behalve de renovatie uit 1986 van het gehele complex vonden kleine wijzigingen aan individuele woningen plaats. Het blok heeft een hoge mate van gaafheid.

Beschrijving (type D, woningen voor grote gezinnen)

De woningbouwblokken zijn in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken en bestaan uit één bouwlaag met zadeldak. De zadeldaken hebben overstekken en eindpannen en zijn gedekt met rode (verbeterde) Hollandse pannen en er zijn hoge, gemetselde schoorstenen op het achterdakvlak. De daken hebben overstekken en eindpannen en zijn afgewerkt met houten lijsten en zinken kraalranden rond de bakgoten, die rusten op houten klossen. In het dakvlak bevinden zich dakkapellen van oorspronkelijke grootte: zes ramen breed; de roedenverdeling is verwijderd. In de voorgevels is de oorspronkelijke indeling behouden, net als de deuren en een deel van de ramen (huisnummer 6). Boven de vensters is een doorlopende waterlijst in grèstegels aangebracht. Ook de lekdorpels zijn in grès.

De huisnummers zijn uniform in zwarte verf op een geschilderd wit vlak aangebracht.

Beschrijving bergingen achter Bothastraat 2 t/m 6

In de achtertuinten van de woningen, op de erfsgrens, staat achter de woningen 4 en 6 een berging. Achter nummer 2 staat een kleinere berging, die letterlijk de helft van de andere berging is. De bergingen zijn in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken. De grote heeft een zadeldak; de kleine een lessenaarsdak. De daken zijn gedekt met rode (verbeterde) Hollandse pannen en voorzien van overstek met eindpannen.

Architectonische beschrijving Bothaplein 1 t/m 13

Inleiding

Dit blok bestaat uit zeven woningen.

Behalve de renovatie uit 1986 van het gehele complex vonden kleine wijzigingen aan individuele woningen plaats. Het blok is relatief gaaf.

Beschrijving (type A)

De woningbouwblokken zijn in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken en bestaan uit één bouwlaag met zadeldak. De zadeldaken zijn gedekt met rode (verbeterde) Hollandse pannen en er zijn hoge, gemetselde schoorstenen. De daken hebben overstekken en eindpannen en zijn afgewerkt met houten lijsten en zinken kraalranden rond de bakgoten, die rusten op houten klossen.

In de voorgevels is de oorspronkelijke indeling, met de afwisseling van langgerekte toiletraampjes, deuren en vensters behouden. Ook zijn de ramen inclusief roedenverdeling en deuren met bovenlichten behouden.

De huisnummers zijn uniform in zwarte verf op een geschilderd wit vlak aangebracht. De dakkapellen zijn voor een deel vergroot en vernieuwd; de kapellen van drie ramen breed hebben de oorspronkelijke maat.

Aan de linkerzijde sluit het blok aan op Hallekensstraat 19.

Architectonische beschrijving Hallekensstraat 11 t/m 19

Inleiding

Het blok bestaat uit vijf woningen, waarbij de hoekwoning op nummer 19 een variant is.

Beschrijving (type B)

De woningbouwblokken zijn in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken en bestaan uit één bouwlaag met zadeldak. De zadeldaken zijn gedekt met rode (verbeterde) Hollandse pannen en er zijn gemetselde schoorstenen. De daken hebben overstekken en eindpannen en zijn afgewerkt met houten lijsten en zinken kraalranden rond de bakgoten, die steunen op houten klossen.

In de voorgevels is de oorspronkelijke indeling behouden. Ook zijn een deel van de houten kozijnen en deuren met ruiten behouden, net als een deel van de ramen, inclusief de roeden, en een deel van de dakkapellen. Een deel van de dakkapellen is vernieuwd en verbreed.

In de linkerzijgevel (woning 11) bevindt zich een dichtgezet rond venster.

Woning 19 is een variant-woning.

De huisnummers zijn uniform in zwarte verf op een geschilderd wit vlak aangebracht. Tussen Hallekensstraat 9a en 11 bevindt zich een gemetseld muurtje met een rondboogvormig poortje. Het muurtje is afgedekt met grèstegels. Tussen de muurdam en de rollaag van het poortje bevinden zich ook grèstegels.

Tussen Hallekensstraat 19 en Bothaplein 1 bevindt zich een bakstenen berging met pannen gedekt zadeldak. De berging bevat een rondboogvormige deur. Rechts daarvan bevindt zich een poortje.

Architectonische beschrijving Hallekensstraat 16 t/m 26

Inleiding

Het blok bestaat uit zes woningen.

Behalve de renovatie uit 1986 van het gehele complex vonden kleine wijzigingen aan individuele woningen plaats.

Beschrijving (type A)

De woningbouwblokken zijn in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken en bestaan uit één bouwlaag met zadeldak. De zadeldaken zijn gedekt met rode (verbeterde) Hollandse pannen en er zijn gemetselde schoorstenen. De daken hebben overstekken en eindpannen en zijn afgewerkt met houten lijsten en zinken kraalranden rond de bakgoten, die rusten op klossen.

In de voorgevels is de oorspronkelijke indeling met karakteristieke afwisseling van langgerekte toiletramen, deuren en vensters behouden. Ook zijn de houten kozijnen, de bovenlichten van de deuren en een deel van de ramen en de roeden behouden. De lekdorpels zijn van grèstegels. De drie ramen brede dakkapellen hebben hun oorspronkelijke breedte, de overige zijn verbreed. De huisnummers zijn uniform in zwarte verf op een geschilderd wit vlak aangebracht. Dit is grotendeels nog aanwezig.

Tussen Hallekensstraat 14 en 16 bevindt zich een gemetseld muurtje met een rondboogvormig poortje. Het muurtje is afgedekt met dakpannen. Tussen de muurdam en de rollaag van het poortje bevindt zich een kunststenen plaat.

Tussen Hallekensstraat 26 en Dr. Leydstraat 21 bevindt zich een gemetselde muur (halfsteensverband), afgesloten met grèstegels, met daarin met een rondboogvormig poortje (zie verder Dr. Leydstraat 21).

Architectonische beschrijving Dr. Leydstraat 9 t/m 21

Inleiding

Het blokje bestaat uit zeven woningen, waarvan de woning op nummer 21 een variant is. Dit blok heeft een hoge mate van gaafheid.

Beschrijving (type A en A variant)

Het woningbouwblok is in baksteen in schoon metselwerk (halfsteensverband) opgetrokken en bestaat uit één bouwlaag met zadeldak. Het dak is gedekt met rode (verbeterde) Hollandse pannen en er zijn hoge gemetselde schoorstenen. De daken hebben overstekken en eindpannen en zijn afgewerkt met houten lijsten en zinken kraalranden rond de bakgoten, die rusten op houten klossen.

In de voorgevels is de oorspronkelijke indeling met karakteristieke afwisseling van langgerekte toiletramen, deuren en vensters behouden. Ook zijn de houten kozijnen, deuren, bovenlichten van de deuren en een groot deel van de ramen en de roeden behouden met uitzondering van nummer 19. De lekdorpels zijn van grèstegels. De drie ramen brede dakkapellen hebben hun oorspronkelijke breedte; er is er slechts één verbreed en vernieuwd. Aan de achterzijde bevinden zich twee ramen brede dakkapellen; enkele zijn vernieuwd en verbreed.

De linkerzijgevel is blind, op een klein, staand venster in de top na.

De nok van de variantwoning op nummer 21 is lager. Ook de indeling is afwijkend, waarbij de entree met vierkant bovenlicht overeenkomt met een type van complex 5, namelijk Bloemluststraat 100 t/m 106.

De huisnummers zijn uniform in zwarte verf op een geschilderd wit vlak aangebracht; dit is grotendeels nog aanwezig.

Tussen Hallekensstraat 26 en Dr. Leydstraat 21 bevindt zich een gemetselde muur (halfsteensverband) met daarin met een ronde vensters en een rondboogvormig poortje aan de zijde van de Hallekensstraat. Het muurtje is afgedekt met grèstegels. Tussen de muurdam en de rollaag van het poortje bevindt zich een kunststenen plaat.

Waardstelling

Het woningbouwcomplex Oostdorp complex 7/8 uit 1938 is vanwege de cultuurhistorische - , architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

■ als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelings- en bewoningsgeschiedenis van Wassenaar en de typologische en sociaal-culturele ontwikkeling in het bijzonder;

■ als onderdeel van en ter herinnering aan de geschiedenis van de Wassenaarsche Bouwvereening (nu: Wassenaarse Bouwstichting); ■
vanwege de typologie van woningen voor grote gezinnen;

■ vanwege de redelijk bewaarde hoofdvorm, eigentijds en typerend materiaal- en kleurgebruik en redelijk gaaf bewaarde detaillering van de complexonderdelen;

■ als onderdeel van en vanwege de betekenis voor het oeuvre van het architectenbureau Granpré Molière, Verhagen & Kok en vanwege de toonaangevende rol die dat architectenbureau in de Nederlandse architectuur en voor dit project specifiek in de ontwikkeling van het Nederlandse tuindorp, heeft gespeeld;

■ vanwege de karakteristieke, centrale en beeldbepalende ligging in Oostdorp; ■
vanwege de ensemblewaarde, zowel in visueel als in stedenbouwkundig opzicht van de complexonderdelen onderling en van het complex binnen de wijk;

■ vanwege de plaats die het complex inneemt in de sociaal-culturele en functionele samenhang van Oostdorp.

Bothaplein 1-13

Bothastraat 2-6

Dr. Mansveltkade 22-40 (boven en onder)

Dr. Mansveltkaade 42-48

Hallekensstraat 11-19

Herman Costerstraat

Dr. Leydstraat 9-21

Literatuur en bronnen

■ Gemeentearchief Wassenaar: foto's en bouwtekeningen. ■

www.bonas.nl.

■ Fanelli, G., *Moderne architectuur in Nederland, 1900-1940*, 's-Gravenhage, 1978.

■ Laméris, M., 'Oostdorp cultuurhistorische, stedenbouwkundige en architectonische verkenning', januari 2010, in opdracht van gemeente Wassenaar.

■ Lit, R. van, m.m.v. G. Bouwman, 'Geschiedenis van de Wassenaarsche Bouwstichting', verschijning: 2011, in opdracht van Wassenaarse Bouwstichting.

■ *Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965*, 2007, Wassenaar.

■ MIP-Rapport Jongere bouwkunst en stedenbouw Wassenaar, 1994.